

ТАҚРИЗ

ба автореферати рисолаи номзадии Иброҳимов Қобилҷон Абдукаримович дар мавзӯи «Таъсири шароитҳои гуногуни иқлимӣ ба нишондиҳандаҳои физиологӣ биохимиявӣ ва маҳсулнокии навъҳои офтобпараст (*Heliantus annuus* L.)», барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои биологӣ аз рӯи ихтисоси 03.01.05-физиология ва биохимияи растаниҳо.

Маҳсулнокии зироатҳои кишоварзӣ дар бисёр маврид устувори онҳоро ба омилҳои номусоиди атрофи минтақаи муайяни хоҷагӣ нишон медиҳад. Бисёри растаниҳои кишоварзӣ дар ноҳияҳои мерӯянд, ки таркиби замин ноустувор аст, яъне дар онҳо норасоӣ ё барзиёди боришот, зимистони суст ё тобистони гарм, шӯрнокӣ ё ишқоршавии замин дида мешавад. Мутобиқати онтогенетикии растани ба шароитҳои муҳити атроф дар натиҷаи таҳаввулоти рушду нумӯ ба амал меояд. Дар давоми филогенез ҳар як растани дар раванди таҳаввулот қобилияти муайяни мутобиқат ба ин ё он муҳити махсуси экологиро пайдо менамоянд. Бинобар ин, гузаронидани таҳқиқоти илмӣ оид ба ошкор намудани равандҳои биохимиявӣ ва омӯзиши мубодилаи обӣ ва маҳсулнокии фотосинтезикии навъҳои серравған характери илмӣ-амалӣ дошта, хело рӯзмара мебошад.

Навгони илмӣ таҳқиқот дар он мушоҳида мегардад, ки муаллиф бори аввал дар шароити Тоҷикистони ҷанубӣ таъсири омилҳои иқлимиро ба ҳосилнокии биологӣ ва сифати тухмии навъҳои офтобпарастии серравғанро ҳамчониба мавриди омӯзиш қарор додааст. Муаллиф аз ҷиҳати илмӣ исбот кардааст, ки навъҳои рағандори офтобпарастро вобаста ба минтақаҳои баланди захираҳои термикӣ ё миқдори зиёди нисбии намнокии ҳаво парвариш қардан мақсаднок аст.

Натиҷаҳои дар раванди таҳқиқотҳои амалӣ ба дастовардаи муаллиф мумкин аст, ки дар соҳаи кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон истифода қарда шавад. Қисмати натиҷа ва равишҳои асосии таҳқиқотии корро мумкин аст, ки дар раванди таълимии соҳаи биология ва агрономӣ хангоми хондани курсҳои махсуси физиология ва биохимияи растаниҳо истифода бурд.

Рисолаи мазкур дар ҳаҷми 138 саҳифаи матни компютерӣ буда, аз 25 ҷадвал, 12 расм ва 155 рӯйхати адабиётҳо, ки аз он 56-тоаш адабиётҳои хориҷӣ мебошад, иборат аст. Рисола аз сарсухан, тавсифи адабиётҳо, объект ва усули таҳқиқот, натиҷаи таҳқиқот, муҳокима, хулоса, пешниҳод ва рӯйхати адабиётҳои истифодашуда иборат аст.

Натиҷаҳои бадастовардаи муаллиф донишҳои равандҳои физиологӣ ва биохимиявиро дар растанӣ тасдиқ карда, аз ҷумла таъсири ҳарорат ва дигар омилҳои иқлимиро ба маҳсулнокии навҳои серравгани офтобпараст ошкор кардааст.

Дараҷаи дурустӣ ва апробация натиҷаҳои таҳқиқот. Натиҷаҳои таҳқиқот дар вақти гузаронидани тамоми корҳои таҷрибавӣ дуруст ва мукамал буда, дар он усулҳои асоснок истифодашаванда истифода бурда, инчунин дар таҷриба миқдори дурусти такрори ташҳиси растанӣ истифода карда шудааст. Дар раванди таҳқиқотҳои саҳроӣ натиҷаи он тасдиқ гардидааст. Маводҳои рақамии таҷриба аз рӯи усулҳои муосир коркард карда шудааст. Дар рисолаи мазкур маълумотҳои гирифташудаи шахсии муаллиф дарҷ гардидаанд.

Маводҳои кори мазкурро дар чараёни раванди таълим дар Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ва Донишгоҳи омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айнӣ барои магистрон, аспирантон ва мутахассисони соҳаи ҳифзи муҳити зист метавон истифода кард.

Автореферат комилан ва пурра мазмуни рисолаи илмиро инъикос менамояд.

Норасои ба миқдор ва ба расмият даровардани диссертатсия. Дар баҳодиҳии умумӣ чунин қайд кардан мумкин аст, ки рисолаи номзадии Иброҳимов Қобилҷон ба таври мусбат арзёбӣ карда мешавад. Ҳамзамон дар рисолаи мазкур якчанд норасогӣ ҷой дошта ва фикру андешаи хешро баён менамоям:

1. Дар муқаддима муҳимияти кор тавқият дода шавад;
2. Хуб мешуд, ки баъзе аз ҷадвал ва нақшаҳо дар замима дарҷ мегардид;
3. Ҷобачогузориҳои рӯйхати адабиётҳои истифодашуда тибқи талаботи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон бояд тартиб дода шавад;
4. Дар матн хатогиҳои имлоӣ ҷой дорад;
5. Хуб мешуд, ки қисмати шарҳи ботаникии навҳои офтобпарастро ба фасли алоҳида тартиб дода мешуд;
6. Қисмати хулосавиро мухтасар намуда ва он аз доираи муқаррарот берун набошад.

Хатогиҳои дар боло зикр гардида арзиши илмии рисоларо паст наменамоянд, натиҷаҳои асосӣ ва хулосаи пешниҳодгардидаи диссертатсия мусбат арзёби карда мешавад.

Дар умум, кори рисола дар мавзуи хеле муҳим баррасӣ карда шудааст. Ин кори илмӣ-таҳқиқотӣ ба анҷом расида буда, дорои хусусияти

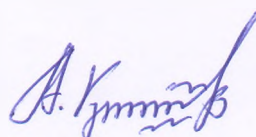
илмӣ таҷрибавӣ мебошад. Натиҷаҳои илмии нави муаллиф барои истифода дар самтҳои илми физиологияи растани аҳамияти муҳим дорад.

Кори диссертатсионӣ дар асоси маълумотҳои аввалияи таҳқиқот, ҳисобу китоб ва намунавӣ тартиб дода шудааст. Кор возеху равшан ва омафаҳм навишта шуда хеле хуб ҷобачо карда шудааст. Автореферат қисмати асосии диссертатсияро дар бар гирифта тибқи талабот тартиб дода шудааст.

Хулоса ва пешниҳодҳои дар диссертатсия оварда шуда аз натиҷаҳои таҳқиқотии муаллиф сарчашма мегирад. Натиҷаҳои дар раванди таҳқиқотҳои амалӣ ба дастовардаи муаллиф мумкин аст, ки дар соҳаи кишоварзӣ истифода карда шавад.

Дар маҷмуъ кори диссертационии Иброҳимов Қ.А. дар мавзӯи «Таъсири шароитҳои гуногуни иқлимӣ ба нишондиҳандаҳои физиологияю биохимиявӣ ва маҳсулнокии навъҳои офтобпараст (*Heliantus annuus* L.)» бо муҳимият, навгонии илмӣ, аҳамияти назариявӣ ва амалӣ, миқдор ва ҳаҷми кор, бо эътимод будани натиҷаҳои ба бадастомада, ба талаботи ҚОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки ба баъди ислоҳи камбудҳои ҷойдошта барои дифоъ муаллифи он барои дарёфти унвони илмии номзади илмҳои биология аз рӯи ихтисоси 03.01.05-физиология ва биохимияи растаниҳо арзанда мебошад.

Номзади илмҳои биологӣ,
ходими пешбари илмии
Маркази илмии Хатлони
Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон

Қадамов А.С.

Имзои А.С. Қадамовро тасдиқ мекунам:
Инспектори калон оид ба кадрҳои
Маркази илмии Хатлони
Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон

Ғафуров Д.Ҷ.

02.04.2024

Суроға: Ҷумҳурии Тоҷикистон ш. Кӯлоб,
мах. Гулбоғ-1. Е-mail: kulob_garden@mail.ru
тел.: +992 988-49-12-01
Е-mail: Kadamov27@mail.ru